

Máthé Réka Zsuzsánna

Újabb szankciókat terveztek az EP-választások előtt

Az európai tagállamok nagykövetei május 8-án megegyeztek az Oroszország elleni korlátozó intézkedések 14. csomagja tartalmának legfontosabb elemeiben.¹ A döntést várhatóan az Európai Tanács június végén tartandó ülésén fogják hivatalosan elfogadni. A legújabb korlátozások néhány fontos területet érintenek, így a cseppfolyósított földgáz (LNG) részleges, valamint a hélium teljes importjának tilalmát, illetve megtiltanák a mangánérc és egyéb ritka földfém-vegyületek Oroszországba irányuló exportját. Egy másik fontos lépés, hogy megtiltanák az orosz pénzek elfogadását az európai politikai élet (pártok, agytrösztök) szereplői számára.

Az Európai Unió hivatalos adatai szerint az EU a világ legnagyobb LNG-importőre: 2023-ban több mint 120 milliárd köbméter cseppfolyósított földgázt importált.² Ugyancsak a tavalyi év első évharmadának adatait nézve az EU cseppfolyósított földgáz-szükségleteinek megközelítőleg a 13%-a származott Oroszországból, ezzel az orosz LNG-export legfontosabb piaca volt.³ Ugyanakkor az EU szükségleteinek legnagyobb részét, mintegy 40%-át az Amerikai Egyesült Államokból származó LNG fedezi. A legnagyobb LNG-importőr Spanyolország, Belgium, Franciaország, Hollandia és Olaszország.

A legújabb javaslat nem tiltaná meg az orosz LNG uniós piacra irányuló importját, hanem csak a harmadik országokba irányuló kereskedelmet. Pontosabban az orosz Novatek által vezetett Jamal LNG-projektből származó gáz újraértékesítését akadályozná meg a legújabb tervezet. A legtöbb orosz LNG a belga zeebruggei terminálba, a francia Montoir-de-Bretagne létesítményébe és a spanyolországi bilbaói kikötőbe érkezik.⁴ Az orosz sarkvidékről származó LNG-t ezekbe a kikötőkbe hozzák különböző jégosztályú hajókkal, majd a rakományt hagyományos tartályhajókra rakodják át. A zeebruggei terminál 2023 januárja és szeptembere között majdnem kétszer annyi LNG-t kezelt a Jamalból, mint

¹ Reuters 2024.

² A cseppfolyósított földgáz infrastruktúrája az EU-ban [é. n.].

³ ARMSTRONG 2023.

⁴ ARIS 2024.

amennyit közvetlenül importáltak (2,73 milliárd köbméter) – nagyrészt a folyamatos átrakodások miatt. Az átrakodott LNG-nek mintegy a 90%-a az EU-n kívüli piacokra irányult, amelyek összértéke megközelítőleg kétmilliárd euró évente.⁵ A tilalom értelmében ez többé nem lesz lehetséges.

Az európai piacon ez elsősorban azokat a belga, francia és spanyol cégeket érinti, amelyek az orosz LNG kezelésével, szállításával és biztosításával foglalkoznak. Mivel az orosz LNG-export második legnagyobb piaca Kína, a lépés érzékenyen érintheti az ázsiai hatalom gazdaságát is.⁶ Végül, de nem utolsósorban elég súlyos csapást mérne az orosz gazdaságra. Az európai megállók és kereskedelmi pontok hiányában Oroszország át kell hogy irányítsa az LNG szállítását. Egyrészt a rakományt a Jeges-tengeren keresztül lehetne Ázsiába szállítani, amihez viszont speciálisan felszerelt jégtörőkre lenne szükség, ám ez különösen télen rendkívül megnehezítené az üzemanyag szállítását.

Egy másik lehetőség az lenne, ha Oroszország egy orosz kikötőben saját hajóira rakodná át az LNG-t, és ezek a hajók kerülnék meg Európát, majd a Vörös-tengeren keresztül juttatnák a rakományt Ázsiába. Csakhogy a Szuezi-csatornát már így is több szállítási cég elkerüli a lázadó hűtik miatt, így valószínű, az orosz árnyékflotta is hasonlóan kellene hogy cselekedjen. Ez viszont jelentős többletköltséggel és hosszabb szállítási idővel jár. Ez viszont az amúgy sem túlságosan versenyképes orosz LNG árát lényegesen megemelné.⁷

Összesítve: a legújabb szankciók következtében az orosz LNG harmadik országokba irányuló exportja lényegesen csökkenne, és ez valóban súlyosan érintheti az orosz gazdaságot. Mindeközben az EU biztosítaná a saját szükségleteit fedező energiahordozót – úgy tűnik, az EU mégiscsak tanulhatott a hibájából, és nem óhajtja saját energiabiztonságát kockára tenni vagy extrém magas inflációval küzdeni, mint amivel a 2022-es döntése után kénytelen volt szembesülni.

Csakhogy a döntésnek mégiscsak lehet visszaütője – mivel a szankciók az orosz LNG elsősorban Kínába irányuló exportját nehezítenék meg, nem kizárt, hogy az ázsiai ország ellenlépéseket vezetne be az EU ellen. Könnyen elképzelhető, hogy az unió számára kulcsfontosságú Kínából származó ritkaföldfémek vagy kritikus nyersanyagok exportját korlátozná, esetleg lényegesen megemelné az árakat. Ez viszont az amúgy is gyengélkedő gazdaságú Európai Uniónak legalább annyira fájna, mint az oroszoknak az újonnan kivetett szankció miatt kieső bevétel.

⁵ JACK-GIJS-BARIGAZZI 2024.

⁶ RAGHUNANDAN 2024.

⁷ LANCETTI 2016.

Ezzel szemben a hélium importjának korlátozása már inkább szimbolikus, illetve stratégiai jelentőségű. Oroszország az unió héliumimportjának mindössze 1%-át adja, amelynek értéke megközelítőleg 1 milliárd euró, vagyis a kieső keresletet könnyedén át lehetne irányítani más piacokra.⁸ A hélium importjának tilalma azonban azért is lényeges, mert az orosz állami tulajdonú cégek új héliumgyárakat építenek Szibériában azzal a céllal, hogy Oroszország 2025-re a világ harmadik legnagyobb héliumgyártójává váljon.⁹ Vagyis az orosz héliumra vonatkozó szankciókkal a blokk jelzi, hogy hosszú távon nem szeretne az orosz piacoktól függeni. Hasonlóan szimbolikus jellegű a mangánérc exportjának tilalma is, hiszen a legnagyobb exportőr egyike az Oroszországgal szoros gazdasági és politikai kapcsolatot ápoló Dél-Afrikai Köztársaság.¹⁰

Az orosz pénzek elfogadásának tilalma kényes politikai kérdéseket vet fel. Egyrészt egyetlen állam sem örülhet a külföldi befolyásolásnak, így érthető, hogy az EU tagállamai és intézményei aggódva figyelik az orosz tevékenységet. Másrészt viszont a szankciók az egyes források által szélsőjobboldalinak nevezett pártokat helyezik a vizsgálódás középpontjába, mint például a németországi AfD pártot. A párt két fontos szereplőjét nemrégiben azzal vádolták meg, hogy az orosz nézetek európai szintű népszerűsítéséért kaptak volna oroszországi támogatást.¹¹ A botrány kirobbanásának időpontja nyilván nem véletlenszerű, hiszen az európai parlamenti választások időpontja közeledik – hasonló botrányok kirobbanása miatt az érintett pártok akár fontos szavazatokat is veszíthetnek.

Még ha a (szélső)jobboldal el is fogadna pénzt Oroszországból, úgy tűnik, hogy a legújabb szankció ezt nem tudná az EP-választások előtt megakadályozni, hiszen legjobb esetben is csak június végén tudnának az uniós kormány- és államfők soros ülésén erről egyhangúan dönteni.

Összességében az Európai Unió legújabb korlátozó intézkedései a korábbiaknál megfontoltabbak: előtérbe helyezik az uniós energiabiztonságot és biztonságpolitikát, miközben más, szimbolikus jelzéseket is küldenek Oroszországnak. A valamivel bölcsebb döntések viszont Kína ellenlépéseit indíthatják be, amelyek tovább mélyítik a felek közötti feszültséget.

2024. május 14.

⁸ KORNBLUTH 2024.

⁹ NORDRUM 2024.

¹⁰ Manganese ore [é. n.].

¹¹ NGENDAKUMANA 2024.

Felhasznált irodalom

- A cseppfolyósított földgáz infrastruktúrája az EU-ban [é. n.]. *Consilium*. Online: <https://consilium.europa.eu/hu/infographics/lng-infrastructure-in-the-eu/>
- ARIS, Ben (2024): EU Turning a Blind Eye to Russian LNG Flowing Through its Terminals. *Bne IntelliNews*, 2024. május 10. Online: <https://intellinews.com/eu-turning-a-blind-eye-to-russian-lng-flowing-through-its-terminals-324617/>
- ARMSTRONG, Martin (2023): Where Does the EU's Gas Come From? *Statista*, 2023. október 11. Online: <https://statista.com/chart/31017/eu-lng-and-pipeline-natural-gas-imports-by-country>
- JACK, Victor – GIJS, Camille – BARIGAZZI, Jacopo (2024): EU Proposes First Sanctions on Russia's LNG Sector. *Politico*, 2024. május 6. Online: <https://politico.eu/article/eu-proposes-first-sanctions-on-russias-lng-sector/>
- KORNBLUTH, Phil (2024): EU Sanctions Likely to Ban Imports of Russian Helium. *Gasworld*, 2024. május 8. Online: <https://gasworld.com/story/eu-sanctions-likely-to-ban-imports-of-russian-helium/2138529.article/>
- LANSETTI, Sandi (2016): The "Keep in the Ground Future" of Arctic Fossil Fuel Resources. *Arktika I Sever*, 25(4), 5–22. Online: <https://doi.org/10.17238/issn2221-2698.2016.25.5>
- Manganese Ore [é. n.]. *The Observatory of Economic Complexity*. Online: <https://oec.world/en/profile/hs/manganese-ore>
- NGENDAKUMANA, Pierre Emmanuel (2024): Von der Leyen Castigates Far-Right AfD Over Russia-gate Scandal. *Politico*, 2024. április 13. Online: <https://politico.eu/article/ursula-von-der-leyen-germany-afd-russia-scandal-voice-of-europe/>
- NORDRUM, Amy (2024): The Era of Cheap Helium is Over – and That's Already Causing Problems. *MIT Technology Review*, 2024. február 25. Online: <https://technologyreview.com/2024/02/25/1088930/global-helium-market-semiconductors/>
- RAGHUNANDAN, Vaibhav (2024): February 2024 – Monthly Analysis of Russian Fossil Fuel Exports and Sanctions. *Centre for Research on Energy and Clean Air*, 2024. március 14. Online: [https://energyandcleanair.org/february-2024-monthly-analysis-of-russian-fossil-fuel-exports-and-sanctions/#:~:text=Pipeline%20gas%3A%20The%20EU%20was,%25\)%20and%20China%20\(26%25\)](https://energyandcleanair.org/february-2024-monthly-analysis-of-russian-fossil-fuel-exports-and-sanctions/#:~:text=Pipeline%20gas%3A%20The%20EU%20was,%25)%20and%20China%20(26%25))
- Reuters (2024): EU Targets LNG and Shipping in 14th Russia Sanctions Package. *Reuters*, 2024. június 24. Online: <https://reuters.com/markets/europe/eu-target-lng-ships-violations-new-russia-sanctions-package-2024-05-09/>